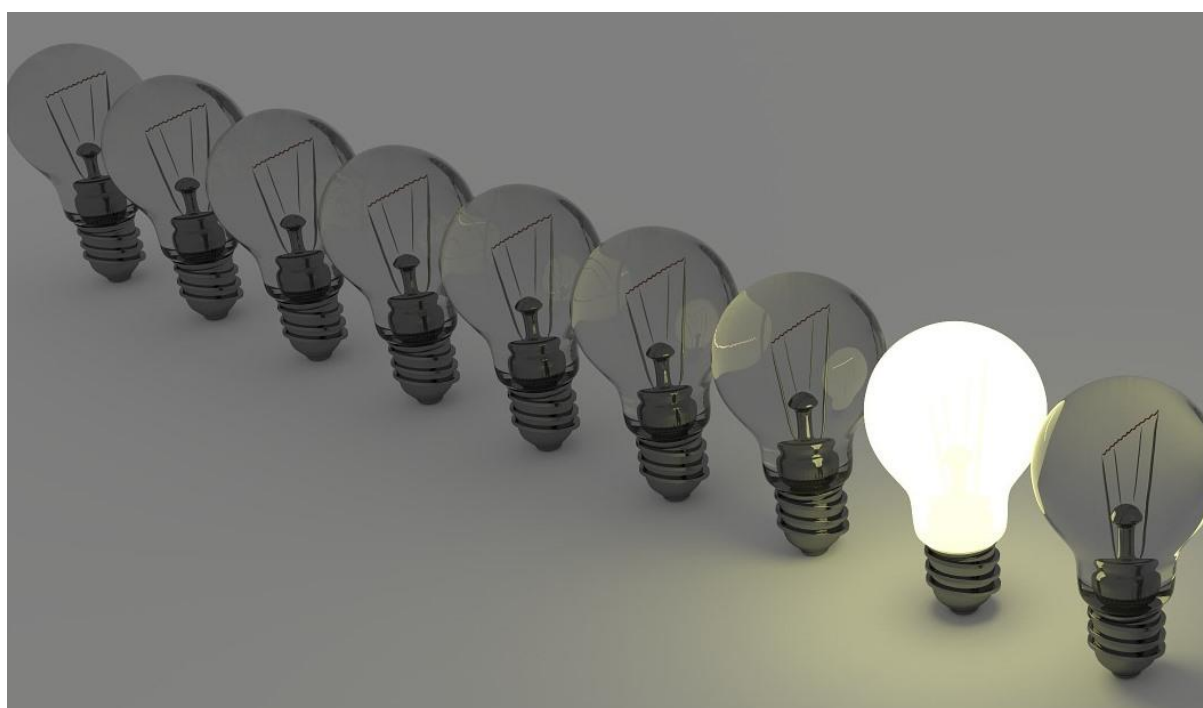

Negen ideeën voor **Omgevingsvisie & Energietransitie**

Naar aanleiding van Netwerkbijeenkomst [Netwerk Jong Leefomgeving](#) & [RUIMTEVOLK](#)
21 november 2017

Tijdens deze bijeenkomst presenteerden Gaston Gelissen (Rijksoverheid), David de Jong (Provincie Overijssel) en Bastiaan Bretveld (Gemeente Bunnik) een dilemma bij het vormgeven van een Omgevingsvisie waarin de energietransitie een belangrijke plaats heeft. Naar aanleiding daarvan zijn in groepen ideeën verzameld. Het dilemma en de ideeën worden per schaalniveau toegelicht.

RUIMTEVOLK was gastheer en facilitator van deze netwerkbijeenkomst.

RUIMTEVOLK

Nationale omgevingsvisie - Rijksoverheid

De Rijksoverheid heeft een energiedoelstelling te behalen (klimaatakkoord Parijs). De daadwerkelijk opgave hiervoor ligt echter grotendeels bij de decentrale overheden. Veel decentrale overheden geven aan in hun gebied niet aan de doelstelling te kunnen voldoen. Enkele gemeenten halen deze doelstellingen en zouden mogelijk een plus kunnen genereren wanneer hier op gestuurd zou worden.

Dilemma: *Hoe stuur je als Rijksoverheid op het behalen van de nationale energiedoelstelling wanneer deze afhankelijk is van decentraal initiatief? Liggen er mogelijkheden wanneer de focus ligt op het behalen van de totale doelstelling i.p.v. het sturen op individuele decentrale doelstellingen?*

Idee 1: Potentie van een gebied bepalen

Neem als uitgangspunt dat elk gebied moet doen wat ze kán, i.p.v. wat ze móét als je kijkt naar de individuele doelstellingen per gemeente. Begin bij potentie van gebieden vanuit de kansen rond de energietransitie. Maar hoe kom je achter deze potentie? Dit vraagt om een mix van mensen en partijen die het gebied goed kennen en inzet van externe experts (de blik van buiten) om tot een goede analyse te komen.

Idee 2: Potentie benutten

Als de potentie in beeld is kun je vervolgens een spel starten om de volledige potentie van gebieden te benutten. Omdat provincies en gemeente mogelijk terughoudend zijn zou het Rijk een 'stimulus' achter de hand moeten houden. Deze stimulus is iets wat provincies en gemeente eigenlijk niet willen, bijvoorbeeld het plaatsten van 12 grote windturbines door het Rijk. Daar maakt een gebied enorme stappen mee m.b.t. energietransitie. Het gaat erom dat je als Rijk iets achter de hand hebt als je onderdeel van het spel bent; je biedt een alternatief dat veel minder aantrekkelijk is, dan wanneer Provincie of gemeenten zelf in actie zouden komen. Hierdoor houd je dynamiek in het systeem; waar de potentie van het gebied niet zelf wordt verzilverd, dan verzilverd het Rijk deze potentie en doet dat op de meest efficiënte wijze. Een goed werkend spel vraagt een goed monitoringsysteem, een goed kennissysteem, maar ook een helder doel en randvoorwaarden waardoor betrokkenen wel doordrongen zijn van het feit dat deze wende wel echt nodig is voor de energietransitie. De urgentie moet gevoeld en gedeeld worden.

Idee 3: Naast (nieuwe) spelregels, ook werken met inspirerende voorbeelden

In de wereld van CO₂-reductie en warmte zijn nog eigenlijk weinig (spel)regels, als je dit vergelijkt met bodem of luchtkwaliteit. Misschien moeten we wel spelregels opstellen, aan de andere kant werd ook gesteld dat het stellen van nieuwe normen en regels niet past in de geest van de Omgevingswet. De oplossing ligt dan meer in het komen met inspirerende voorbeelden, waarbij je bijvoorbeeld kan laten zien dat je ook kunt verdienen aan de energietransitie. Dat het iets unieks kan zijn en je als regio kan kiezen voor een totaal nieuwe vorm van bedrijvigheid rond de energietransitie en daar voorloper in kan zijn. Vanuit die positieve benadering gaat eerdergenoemd spel ook veel meer leven. Het is een ingewikkeld en dynamisch spel, maar misschien wel noodzakelijk om de energietransitie breed op gang te krijgen.

Provinciale omgevingsvisie – Provincie Overijssel

De provincie vervult een belangrijke schakelrol tussen Rijk en decentrale overheden en kan de energietransitie stimuleren en faciliteren. De provincie Overijssel vult dit onder andere in door energie als ordenend principe in haar Omgevingsvisie centraal te stellen.

Dilemma: Hoe sturend moet je als provincie zijn?

Idee 1: Provincie als kennismakelaar

De provincie komt bij uitstek op veel verschillende plekken in de regio en over de vloer bij verschillende organisaties, zoals gemeenten, netbeheerders, marktpartijen, etc. Tijdens deze ontmoetingen is sprake van kennisuitwisseling. Enerzijds het ophalen van inspirerende voorbeelden voor andere partijen in de provincie en anderzijds het bieden van de helpende hand door inspirerende voorbeelden te delen. De provincie kan als spin in het web een gewenste versnelling op gang brengen door goede voorbeelden te delen.

Idee 2: Huishoudboekje op orde

Om te weten waar je op stuurt als provincie, moet je weten waar je naar toe wilt gaan. Het gezamenlijk vaststellen van een (regionaal) huishoudboekje helpt hierbij. Op deze manier wordt commitment bereikt en kan men worden aangesproken op zijn of haar verantwoordelijkheden. Om te voorkomen dat met twee maten wordt gemeten is enige standaardisering van deze huishoudboekjes nodig. Dat is iets wat de provincie vanuit haar rol kan bewaken.

Idee 3: Zet je bestaande bevoegdheden in

De provincie heeft bestaande bevoegdheden die kunnen worden ingezet om de energiedoelstellingen te bereiken. Zo zijn veel provincies verantwoordelijk voor het regionale openbaar vervoer en staan provincies aan de lat voor het verlenen en toetsen van sommige omgevingsvergunningen van grote bedrijven. Daarin is het van belang dat de energieopgave en energieambitie tussen de oren zit van de collega provincieambtenaar en gedeputeerde die aan de lat staat voor deze bestaande bevoegdheden.

Lokale omgevingsvisie – Gemeente Bunnik

Een concreet initiatief voor het produceren van biogas dient zich aan en kan gekoppeld worden aan een woonwijk. Een dergelijke initiatief heeft echter ook impact op de leefomgeving.

Dilemma: *Welke kaders stel je als gemeente richting zo'n initiatief, zowel vanuit het perspectief om het initiatief te omarmen alsmede de kwaliteit van de leefomgeving en belanghebbenden te beschermen.*

Idee 1: Inzicht in aanleiding van initiatief

De totstandkoming van dit specifieke initiatief heeft te maken met een aanwezig mestoverschot. Het faciliteren van het initiatief brengt een win-win met zich mee: de boer is van zijn mestoverschot af en het initiatief draagt bij aan de energietransitie. Inzicht hebben in wiens belang de ontwikkeling wordt geïnitieerd is belangrijk in het stellen van kaders en communicatie richting belanghebbenden. Ga op tijd met elkaar om tafel om hier achter te komen.

Idee 2: Bepaal je instrument, specifiek of algemeen

Het stellen van kaders kan per individueel initiatief of door het stellen van algemene regels. Reguleren per individueel initiatief biedt ruimte om maatwerk te leveren, maar kan ook tot gevaar leiden van ad-hoc beslissingen. Algemene regels zijn voor de gehele gemeente gelijk en biedt transparantie, de lokale context van een initiatief kan echter onderbelicht worden. Weeg met elkaar af welke route de voorkeur heeft, wat de voor- en nadelen van iedere route zijn, en hoe deze zich verhouden tot het initiatief en de omgeving.

Idee 3: Opschalen van het initiatief

Om de energie van de initiatiefnemer te koesteren en tegelijkertijd dit initiatief te laten bijdragen aan bredere energiedoelstellingen kan opschaling van het initiatief interessant zijn. De rol van een gemeente kan hierin zijn het verbinden van de juiste partijen, bijvoorbeeld de lokale boer met zijn mestvergister aan de woningcorporatie, particuliere eigenaar of projectontwikkelaar en andere partijen om een dit initiatief van meerwaarde te laten zijn voor de gehele gemeente. Om zo, desgewenst, het initiatief op te schalen naar het ideale niveau. Behapbaar en haalbaar voor de initiatiefnemer, bijdragend aan de energieambities van de partijen in de gemeente en (financieel) interessant voor lokale afnemers.